

Agnieszka Prylińska, agnieszkap138@onet.pl

Marta Korczak, Aleksandra Nawrot, Monika Stusio, Jacek Kaczmarek

Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk Geograficznych Instytut Geografii Miast i Turyzmu

Milonga – od produktu rekreacyjnego do turystyki kulturowej

Słowa kluczowe: Milonga, produkt rekreacyjny, tango argentyńskie, turystyka kulturowa

Abstrakt

Milonga – termin określający miejsce, w którym tańczy się tango argentyńskie, stanowi także określenie szybkiej odmiany tanga oraz najważniejsze z punktu widzenia opracowania wydarzenie, podczas którego kluczową rolę odgrywa tango argentyńskie. Poniższy artykuł opiera się głównie na analizie środowiska tangowego w Łodzi. Celem autorów jest pokazanie ewolucji, na przykładzie *milongi*, od produktu rekreacyjnego do turystyki kulturowej oraz pokazanie wyjątkowości tego wydarzenia tanecznego. Dzięki zastosowaniu różnych metod badawczych udało się zrealizować założone cele. Badania pozwalają ustalić m.in. początki tanga argentyńskiego w Łodzi, miejsca, w których można nauczyć się kroków i tańczyć tango. Ponadto, autorzy szczegółowo opisują historię *milong*, specyfikę tych wydarzeń, zasady uczestnictwa oraz miejsca, gdzie te wydarzenia się odbywają. Jednak z punktu widzenia opracowania najciekawsze są wywiady z uczestnikami *milong*, które pozwalają określić miejsce i znaczenie tego zjawiska w turystyce kulturowej. Wyraźnie widać odejście od klasycznego pojmowania tańca, jako formy aktywnego wypoczynku, na rzecz głębszych przeżyć, doświadczeń, poznania kultury oraz środowiska, z których wywodzi się tango argentyńskie i *milongi*. Artykuł powstał na podstawie badań terenowych przeprowadzonych przez autorów podczas *milong* odbywających się w Łodzi, Lyonie i Poznaniu od marca do czerwca 2018 roku.

Wstęp

Taniec – interesujący, fascynujący, niepokojący temat i nazbyt często traktowany marginalnie w krajowej i zagranicznej literaturze naukowej. Taniec bez najmniejszych wątpliwości jest pasjonującym przedmiotem badań zarówno z punktu widzenia badacza jak i samych tancerzy. Na wstępie należy jednoznacznie podkreślić, że taniec na pewno nie jest umiejętnością stawiania kroków, a jest intencjonalną sztuką komunikacji. Pomiędzy partnerami nawiązuje się rozmowa. Partnerzy prowadzą dialog, a sednem tańca jest pozawerbalne odczytywanie zamiarów partnera i podążanie za jego intencjami. Szczególnym przypadkiem komunikacji tanecznej jest tango argentyńskie. Jeden z autorów, po osobistym kontakcie z tym rodzajem tańca określił je, jako wertykalne komunikowanie horyzontalnych namiętności. Zamiarem autorskim nie jest jednak analiza form komunikacji w tangu argentyńskim. Autorzy postanowili uważnie przyjrzeć się środowisku tangowemu, czyli *milongom*.

Milonga ma wielorakie znaczenia. Może to być miejsce, gdzie tańczy się tango argentyńskie, ale również wydarzenie, którego „bohaterem” jest tango argentyńskie. *Milonga* jako wydarzenie charakteryzuje się własną rytualizacją zachowań oraz wymaga od tańczących wcześniejszego przygotowania – umiejętności poruszania się, znajomości zasad i konwencji oraz odpowiedniego stroju. *Milonga* należy do form folkloru miejskiego. Obok tanga argentyńskiego również inne tańce lub utwory muzyczne m.in. fado (podobna geneza) zalicza się do podstawowych rodzajów plebejskich rozrywek w przestrzeniach miejskich. *Milonga* bywa współcześnie również drogą nobilitacji społecznej. Dawna „szemrana zabawa” wkroczyła do stylowych wnętrz. Tango argentyńskie staje się przepustką do tajemniczego, wyrafinowanego, elitarnego świata. *Milongi* w środowisku życia codziennego są pierwszym

krokiem do wyruszenia w świat, do odkrywania „horyzontalnych namiętności” pod różnymi szerokościami geograficznymi. Obserwacja współczesnych zjawisk turystycznych pozwala uznać *milongi* za jeden z coraz intensywniejszych motywów wyjazdów turystycznych. Podróże powodowane namiętnością do tanga argentyńskiego są odmianą turystyki kulturowej.

Głównym celem artykułu jest przedstawienie na przykładzie *milongi* procesu przekształcania oferty spędzania czasu wolnego, czyli ukazanie ewolucji od produktu rekreacyjnego do turystycznego lub od aktywności stricte rekreacyjnej do rekreacyjno-turystycznej. Przygotowane opracowanie powstało na podstawie badań terenowych prowadzonych od marca do czerwca 2018, przede wszystkim w środowisku tangowym w Łodzi oraz w mniejszym zakresie w Lyonie i Poznaniu.

Założenia metodologiczne

Zadaniem niniejszego artykułu jest pokazanie wyjątkowości *milongi* i jej znaczenia w uprawianiu turystyki kulturowej. *Milonga* jest dość nietypowym przedmiotem badań, co przekłada się na znikomą liczbę publikacji naukowych na ten temat. Warto jednak podkreślić, że z roku na rok rośnie liczba tańczących tango, a co za tym idzie rośnie popularność uczestnictwa w *milongach* (forma spędzania czasu wolnego). Zwiększa się także wartość rynku oferującego wszelkiego rodzaju usługi i akcesoria niezbędne do uczestniczenia w tych wydarzeniach. Warto zatem podjąć nowatorskie kwestie, które pozostają na marginesie zainteresowań naukowych. Przypomnijmy, że umiejętności taneczne były kiedyś niebagatelnym składnikiem dobrego wychowania, obycia towarzyskiego, kultury osobistej. Być może deprecjacja elegancji kulturowej zepchnęła na margines zainteresowanie tańcem w naukach o turystyce. Przed przystąpieniem do badań autorzy ustalili podstawowe założenia metodologiczne pracy. W myśl przyjętej na potrzeby opracowania definicji produktu rekreacyjnego, zasadne jest sformułowanie problemu badawczego, który brzmi: „W jakim stopniu *milongi* kreują produkt rekreacyjny Łodzi?”. Problem skupia się tylko na produkcie rekreacyjnym, ponieważ wynika to z tematu artykułu. Do problemu badawczego zostały postawione pytania problemowe, z których najważniejsze brzmią: Gdzie w Łodzi można nauczyć się tanga argentyńskiego? Jakimi motywami kierują się uczestnicy *milong*? Od jak dawna organizowane są *milongi* w Łodzi?

Następnym krokiem było postawienie hipotezy: *Milonga* jest produktem rekreacyjnym skierowanym do ograniczonego, przygotowanego grona odbiorców o wyrafinowanym guście. Następnym produktem rekreacyjnym, który stanowią *milongi*, jest turystyka kulturowa. Jej uczestnicy kierują się jednym, głównym motywem jakim jest podążanie śladami tanga argentyńskiego.

Do przeprowadzenia badań wykorzystano kilka metod badawczych, które przedstawione zostały w tabeli (Tab. 1).

Tab. 1. Metody badawcze wykorzystane w opracowaniu

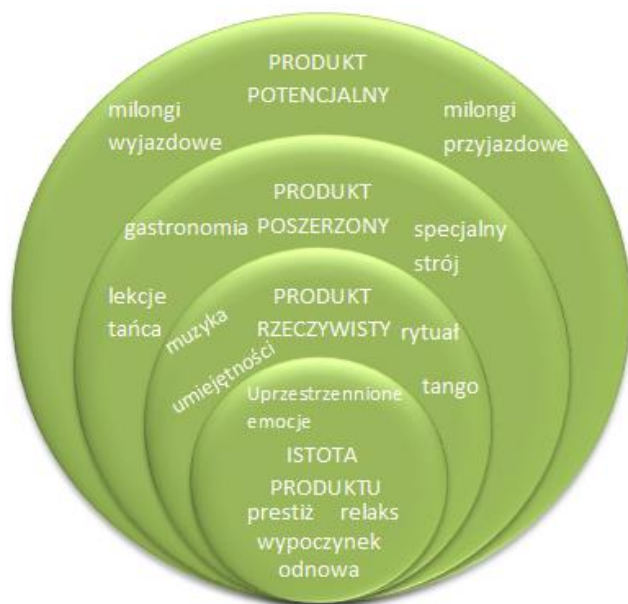
Lp	Metoda badawcza	Program ArcGis	Przedstawienie rozmieszczenia szkół tańca i miejsc, gdzie odbywają się <i>milongi</i> na mapie, w granicach administracyjnych Łodzi
1	Analiza przestrzenna lokalizacji <i>milong</i> i szkół tańca	-	-
2	Obserwacja jawna nieuczestnicząca	-	-

Lp	Metoda badawcza	Program ArcGis	Przedstawienie rozmieszczenia szkół tańca i miejsc, gdzie odbywają się <i>milongi</i> na mapie, w granicach administracyjnych Łodzi
3	Obserwacja jawna uczestnicząca	Kwestionariusz wywiadu	Przeprowadzenie wywiadu z uczestnikami w celu określenia m.in. etykiety panującej na <i>milongach</i> i sylwetki uczestnika <i>milongi</i>
4	Wywiad swobodny (z uczestnikami oraz organizatorami <i>milong</i>)	Karta inwentaryzacyjna	Analiza zagospodarowania obiektów (szkoły tańca) i ich oferty związanej z nauką tanga argentyńskiego
5	Inwentaryzacja szkół tańca i <i>milong</i>	Aparat fotograficzny	Przedstawienie <i>milongi</i> i jej uczestników na fotografiach, w celu oddania klimatu wydarzenia
6	Dokumentacja fotograficzna	Spis literatury, strony internetowe, itp.	Możliwość zapoznania się z historią <i>milongi</i> i tańca argentyńskiego
7	Kwerenda literatury i materiałów źródłowych	Program ArcGis	Przedstawienie rozmieszczenia szkół tańca i miejsc, gdzie odbywają się <i>milongi</i> na mapie, w granicach administracyjnych Łodzi

Źródło: opracowanie własne

Z przedstawionych powyżej metod badawczych najbardziej przydatny był wywiad swobodny z uczestnikami *milong*, z których nie tylko dowiedziano się o motywach uczestnictwa w wydarzeniach tanecznych, czy sposobie ich organizacji, ale również o historii *milong*, o ciekawostkach z nimi związanych oraz podejmowanych podróżach w celu uczestnictwa w tych imprezach w innych miejscach, w innym otoczeniu.

W ramach kwerendy literatury oraz przeprowadzonej dyskusji heurystycznej autorzy doszli do wniosku, że funkcjonujące w literaturze definicje produktu sportowo-rekreacyjnego są niewystarczające, stąd zdecydowano się na stworzenie własnej definicji produktu rekreacyjnego. Definicja ta została opracowana na podstawie definicji produktu turystycznego. W tym kontekście produktem rekreacyjnym nazywamy zbiór użyteczności (dostępne na rynku dobra i usługi) związane z odnową i uszlachetnieniem sił witalnych w środowisku życia codziennego, służące poprawie sprawności fizycznej, psychicznej i intelektualnej w czasie wolnym oraz stymulujące interakcje i zawieranie kontaktów towarzyskich. W ramach autorskiego podejścia do definicji zostały także określone wymiary produktu rekreacyjnego z punktu widzenia *milongi* (ryc.1).

Ryc.1. Wymiary produktu rekreacyjnego

Źródło: opracowanie własne

Powyższy rysunek prezentuje z czego składa się produkt rekreacyjny – *milonga* z rozróżnieniem na poszczególne wymiary oferty. Najważniejszymi elementami, które składają się na istotę produktu są prestiż, relaks, wypoczynek, odnowa oraz emocje, którymi emanują tancerze. Oprócz podstawowych funkcji wydarzenie to zapewnia poczucie elitarności i prestiżu z racji małej liczby uczestników. Kolejnym elementem składającym się na produkt rekreacyjny jest jego wymiar rzeczowy. Podstawowymi elementami dla zaistnienia tej imprezy jest muzyka (tanga), taniec w postaci tanga argentyńskiego, umiejętności taneczne uczestników, a także rytuał, dzięki któremu *milonga* jest wyjątkowym wydarzeniem. Następny wymiar wiąże się z poszerzeniem produktu o specjalny strój, lekcje tanga oraz gastronomię, z której tancerze mogą korzystać podczas imprezy. Na ostatni wymiar produktu potencjalnego składają się *milongi* przyjazdowe i *milongi* wyjazdowe. Ma to związek z tym, że często do Łodzi przyjeżdżają pary tancerzy z sąsiednich miast, a mieszkańcy Łodzi wyjeżdżają w poszukiwaniu innych miejsc i środowisk tangowych, co w przypadku tego opracowania jest kluczowe.

W kontekście prowadzonych rozważań *milonga* jest niewątpliwie produktem rekreacyjnym. Celem uczestniczenia w *milondze* jest poprawa sił fizycznych i psychicznych oraz sprzyjanie kontaktom towarzyskim. Natomiast odbiorcami *milongi* są osoby, które są odpowiednio do tego przygotowane. Rozumieją choreografię tanga argentyńskiego i cały czas podnoszą swoje umiejętności, posiadają wiedzę na temat panujących na *milongach* zasad oraz posiadają odpowiedni strój, zazwyczaj wygodne buty do tańca. Cechą charakterystyczną wydarzenia jest również ograniczona liczba odbiorców. Wynika to z obserwacji *milong* organizowanych w kilku miastach Polski i Europy. Odbiorcy tego produktu mają także wyrafinowany gust, co potwierdzone zostało w wywiadach. Respondenci podkreślali, że tango to poniekąd elitarny taniec, nie każdy się w nim odnajduje, dodatkowo z wywiadów wynikało, że większość osób ma różne pasje oraz wysublimowane upodobania pod względem doboru rozrywek, którą niewątpliwie jest uczestnictwo w *milongach*.

Zarys historii tanga argentyńskiego i *milong*

Milonga funkcjonuje w literaturze zarówno jako rodzaj tańca jak i gatunek muzyki oraz miejsce, gdzie tańczy się tango argentyńskie. Pierwotnie *milonga* pojawiła się jako muzyka już na początku XIX w. Wczesne wersje *milong* powstawały w społecznościach w formie ludowych piosenek. Fala popularności takich gatunków trafiła również do miast, gdzie zyskały one tangowy charakter. Pierwsze utwory były improwizowane lub wykonywane z pamięci, dlatego do dzisiejszych czasów nie zachował się żaden ich zapis. *Milonga* jako gatunek muzyczny powstała z połączenia stylu wiejskiego, miejskiego oraz zyskała też cechy nabyte od potomków niewolników z Afryki, dokładniej mówiąc *milonga* jest odmianą tanga. Samo tango *milonga* w Polsce kojarzone jest z piosenką wykonywaną przez Mieczysława Fogga, której tytuł jest zazwyczaj błędnie interpretowany ze względu na etymologię użytych słów.

W przypadku tanga jako tańca, często spotkać się można ze stwierdzeniem, że narodziło się ono w domach publicznych. Nie jest to prawdą, bowiem w takich miejscach taniec ten został jedynie spopularyzowany. Historia tanga zaczyna się od biednych dzielnic Buenos Aires i Montevideo, w których żyła społeczność afrykańska. Ludność ta miała bowiem swoje obyczaje i wieczorami często organizowane były spotkania – tzw. *Naciones Negras* (Czarne Nacje) – na których tańczono ludowe tańce potomków niewolników. Wstęp na takie uroczystości mieli tylko ludzie pochodzenia afrykańskiego – biali ludzie nie mogli brać w nich udziału, jednak budziło to wśród nich duże zainteresowanie. Uroczystości ludności czarnej były feerią dźwięków muzyki, kolorów i niespotykanej energii, która biła od uczestników zabawy. W literaturze można odnaleźć zapisy mówiące o wielokrotnych

interwencjach ówczesnej policji. „Zakazany owoc” kusił białą część mieszkańców Buenos Aires. Podglądano zatem występy czarnoskórych sąsiadów a następnie parodiowano je. Dość szybko okazało się, że taniec, który narodził się z tej karykatury budzi powszechne zainteresowanie. Pierwowzór tanga tańczono najpierw na ulicach i w pubach o wątpliwej reputacji, następnie moda na ten taniec wkroczyła do domów publicznych – również tych ekskluzywnych – by w końcu trafić na salony i pokryć rumieńcem policzki dobrze ułożonych panien. Od tego momentu takie wydarzenia z określonymi konwenansami, tangiem argentyńskim oraz tangami wygrywanymi przez bandoneonistów¹ zaczęto nazywać *milongami* [Stala 2017, s.12-36].

Zwyczaje i rytuały obowiązujące podczas *milong*

W określeniu *milongi* pojawia się sformułowanie, że uczestnicy potrzebują odpowiedniego przygotowania. Na podstawie kwerendy literatury oraz wywiadów, autorzy artykułu dowiedzieli się, że przygotowanie to polega na opanowaniu podstawowych kroków tanga argentyńskiego, posiadaniu podstawowej wiedzy o etykiecie jaka panuje podczas tego wydarzenia oraz dbałości o odpowiedni strój. Umiejętności taneczne uczestnicy mogą nabyć na kursach tanga argentyńskiego oraz na prywatnych lekcjach prowadzonych przez instruktorów. W przypadku etykiety, która obowiązuje na *milongach* jest to jedna z kluczowych zasad tam panujących i każdy, kto chce wziąć udział w takiej imprezie powinien zapoznać się z nią wcześniej. Najbardziej znaczące na *milondze* są komunikaty niewerbalne, czyli tzw. zasada *cabaceo*. Jest to sposób porozumiewania się za pomocą spojrzeń i mowy ciała. Poprzez *cabaceo* mężczyzna zaprasza kobietę do tańca. Jest to niezwykle subtelna metoda zapraszania partnerki, która skinieniem głowy i uśmiechem przyjmuje zaproszenie lub z dystansu odmawia, dzięki czemu partner może „zachować twarz” w przypadku odmowy. Kobieta według zasad *milong* argentyńskich czekając na partnera powinna jedynie „omiatać spojrzeniem parkiet”. W złym tonie jest nieustępliwe i nachalne przeszukiwanie wzrokiem tancerzy w poszukiwaniu partnera. Mężczyzna podczas *milongi* ma decydującą rolę – to on inicjuje chęć tańca poprzez *cabaceo*, ale również to on prowadzi w tańcu – musi dostosowywać taniec do rytmu muzyki oraz uważnie dopasowywać kroki, by nie przeszkadzać innym uczestnikom *milongi*. Natomiast zadaniem kobiety w tańcu jest odczytywanie intencji partnera na podstawie mowy jego ciała. Może też wykańczać kroki efektownymi ozdobnikami. Podczas *milongi* ważne jest by nie narzucać się drugiej osobie. W przypadku odmowy partner nie powinien pytać o jej powód lub w dalszym ciągu namawiać. Jeżeli partnerka odmawia pod pretekstem chęci odpoczynku lub przerwy na drinka zarówno mężczyzna jak i kobieta powinni wstrzymać się z kolejnym tańcem *tandę* lub nawet kilka *tand*. *Tanda* to od trzech do pięciu tańców następujących bezpośrednio po sobie. *Tandy* często przedzielone są *cortiną*, czyli przerywnikiem muzycznym.

Na podstawie obserwacji autorzy artykułu zwrócili uwagę na to, że przed *milongą* często organizowana jest *practica*. Podczas niej partnerzy mogą szkolić swoje umiejętności, często pod okiem instruktora tańca. Podczas *practica* można zwracać uwagę partnerowi na błędy, które popełnia lub udzielać porad. W czasie trwania *milongi* jest to natomiast niedopuszczalne – jeżeli taniec z danym partnerem nie spełnia oczekiwań tancerza, powinien on podziękować po zakończeniu pierwszego tańca *tandy*, co będzie jednoznacznym sygnałem. *Tandy* również mają swoje reguły. Nie powinno się prosić do tańca podczas ich trwania. Niedopuszczalne jest również „odbijanie” partnerki. Po zakończonej *tandzie* partnerzy za każdym razem dziękują sobie za taniec. Istnieje również niepisany system porozumiewania się partnerów – gdy przetańczymy z jednym partnerem wszystkie tańce

¹ Określenie osób grających na bandoneonie, czyli instrumencie popularnym w Argentynie, który jest rodzajem harmonii ręcznej

tandy oznacza to, że taniec jest bardzo przyjemny i wyraża gotowość na ponowny taniec podczas wieczoru. Podziękowanie partnerowi po pierwszym tańcu oznacza, że powinien on doszlifywać swoje umiejętności oraz prośbę, by nie prosił danej osoby ponownie w najbliższym czasie.

Jednym z istotnych aspektów tanga jest możliwość wyrażenia siebie poprzez ubiór. W *milondze* najistotniejsza jest wygoda, jednak mile widziana jest również elegancja. Tango daje szansę wyeksponowania i zmaksymalizowania swojej męskości lub kobiecości. W *milondze* istnieje tylko kilka zasad dotyczących ubioru bez względu na to czy to *milonga* formalna czy popołudniowa praktyka. Dbłość o ubranie podnosi pewność siebie, ale też zachwycia innych uczestników wydarzenia. Najważniejszą zasadą przy dobieraniu stroju do tańca jest zachowanie komfortu. Jest on kluczowy, ponieważ to wygoda warunkuje dobre samopoczucie w tańcu. Przy wyborze stylizacji należy pamiętać, że bez względu na porę roku na *milongach* zawsze jest ciepło. Kobiетom zaleca się sukienki koktajlowe lub spódnice do kolan. Ważne by sukienka przylegała w talii i biodrach, dzięki czemu wygląda elegancko bez względu na figury wykonywane podczas tańca. Mężczyźni powinni ubierać eleganckie spodnie i koszulę z kołnierzykiem. Marynarki nie są wymagane, ponieważ w tańcu mogłyby ograniczać swobodę ruchów. Warto również zaznaczyć, że panowie podczas *milongi* lubią się wyróżniać równie bardzo, co panie – wykorzystują intensywne kolory koszul lub nietypowe

wzory, często florystyczne. Kolor i ekspresja stanowią kluczowy punkt *milongi*. Z racji intensywności tańca niektórzy mężczyźni zabierają na *milongę* również drugą koszulę, by przebrać się, gdy pierwsza straci swą świeżość. Wiele tancerzy zaznacza, że nie jest wymagane profesjonalne obuwie specjalnie zaprojektowane do tanga, bowiem technika tańca nie zależy od technologii, a od kontroli mięśni. Powszechnie uważa się, że dobry tancerz zatańczy w każdych butach. Istotne jest, by były dopasowane do stopy. Dobrym wyborem są buty zapinane na paski lub sznurowane, dla lepszej stabilności stopy. Przy wyborze obuwia należy pamiętać o charakterze tanga – najlepiej unikać gumowych i antypoślizgowych podeszw, które mogłyby ograniczać tancerzy i utrudniać wykonywanie figur i tanecznych ozdobników [What to wear, 2011].

Ryc. 2. Milonga „U Milscha”

Źródło: fot. Marta Korczak

W myśl wszystkich wyżej opisanych zasad, zestawionych razem podczas *milongi*, można przytoczyć zdanie jednego z respondentów, które oddaje sens tej imprezy: „Tango to sposób na zrobienie czegoś pięknego z kimś, kogo jeszcze nie poznałeś”.

Tango argentyńskie i *milongi*

Wzmóżone zainteresowanie tangiem argentyńskim w Łodzi sięga 2002 roku. Wkroczyło ono do tego miasta z inicjatywy Jakuba Kani, którego uważa się za wybitnego łódzianina tańczącego tango argentyńskie. Jest on instruktorem i popularyzatorem tego tańca,

ale równocześnie sprawuje funkcję Prezesa Zarządu Fundacji Wspierania Kultury FABRYKA TANGA, która jest organizatorem Łódź Tango Salon Festival.

W ramach wywiadu uzyskano informację od organizatorów i tancerzy, iż pierwsze tango argentyńskie, na *milondze*, zatańczono w GKO Klub, czyli w dawnym kasynie wojskowym. Pierwsze spotkania miłośników tanga argentyńskiego wyglądały bardziej widowiskowo niż obecnie, tancerze popisywali się swoimi umiejętnościami robiąc zaawansowane figury taneczne, a partnerki wykańczały figury wymyślnymi ozdobnikami. Obecnie *milongi* również są wyjątkowym wydarzeniem, jednak mniej żywiołowymi ze względów bezpieczeństwa. Po przeprowadzeniu inwentaryzacji szkół tańca stwierdzono, że w Łodzi funkcjonuje 14 szkół, które prowadzą kurs tanga, w tym pięć szkół z kursem tanga argentyńskiego. Poniższa tabela przedstawia szkoły, w których prowadzone są zajęcia z tanga argentyńskiego.

Tab. 2. Szkoły tańca mające w ofercie kurs tanga argentyńskiego

Nazwa	Adres	Cena za 1 zajęcia	Dane kontaktowe
Studio Tańca Jankowski	Pl. Zwycięstwa 2, 90-312 Łódź	30 zł	608068466, biuro@taniec.lodz.pl http://www.taniec.lodz.pl/
Urban Dance Zone	Zachodnia 85, 90-402 Łódź	25 zł	695 385 254, biuro@urbandance.pl http://urbandance.pl
Project Salsa	Andrzeja Struga 66, 90-557 Łódź	25 zł	508056763, biuro@projectsalsa.pl http://projectsalsa.pl
Szkoła Tańca Peter	Stefana Żeromskiego 117, 90-542 Łódź	25 zł	605302431, szkola.tanca@peter.lodz.pl http://peterlodz.pl/
OŚRODEK KULTURY "TANGOŁÓDŹ" J. Kania, YMCA	ul. Moniuszki 4a	45 zł	606622777 http://tangolodz.pl/index.php?tyt=6

Źródło: opracowanie własne na podstawie stron internetowych

Tabela zawiera tylko szkoły tańca, które prowadzą kurs tanga argentyńskiego ze względu na to, że uczestnicy *milong* są zobligowani do znajomości kroków tego właśnie rodzaju tańca. Z późniejszych rozmów z uczestnikami wynika, że największą popularnością cieszą się zajęcia pod okiem mistrza – Jakuba Kania i tam też znaczna część łódzkiego środowiska tangowego szlifowało swoje umiejętności.

Poniżej zamieszczono wyniki inwentaryzacji *milong* odbywających się w Łodzi. Na terenie miasta dostępnych jest siedem miejsc, w których można systematycznie zatańczyć tango argentyńskie (Tab. 3).

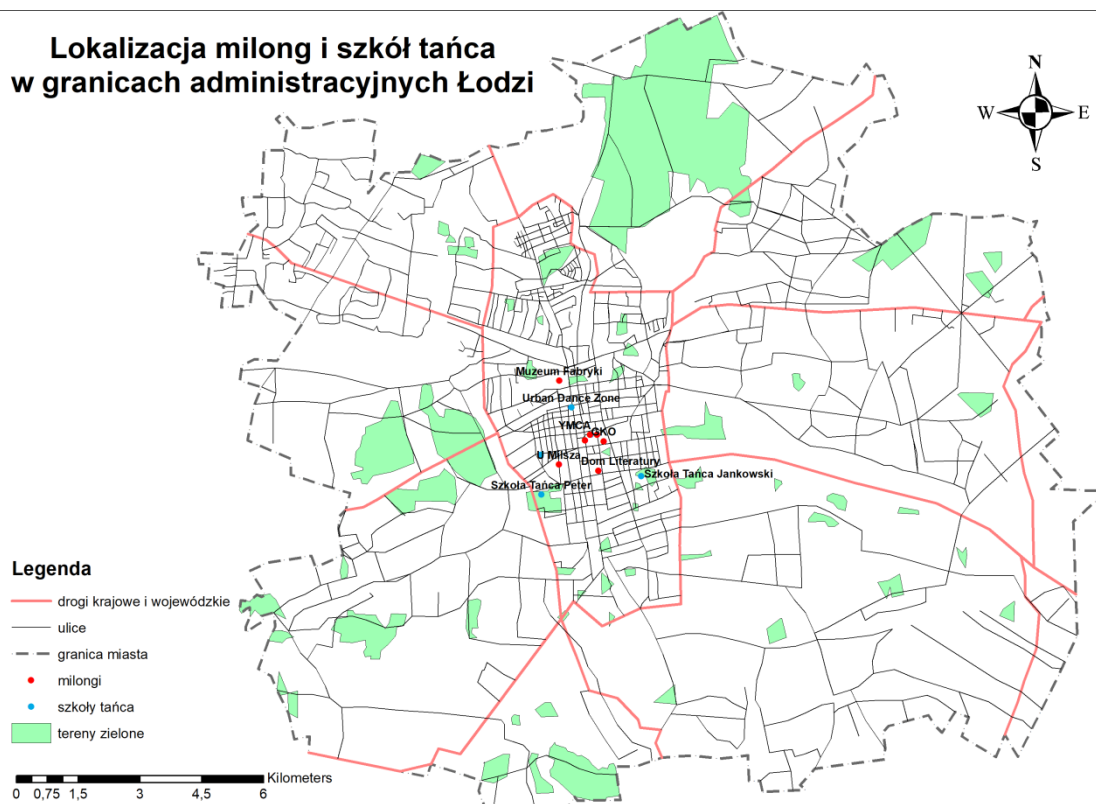
Tab. 3. Milongi w Łodzi

Organizatorzy	Wydarzenia
Iwona Łopuch i Dariusz Tybińkowski	GKO Klub – <i>milonga</i> poniedziałkowa
Michał Markowicz	u Milscha – <i>milonga</i> środowa
Zofia Walczak	Dom Literatury – <i>milonga</i> piątkowa
Paweł Ferliński	Muzeum Fabryki – <i>milonga</i> sobotnia
Fundacja PERSO (fundacja edukacji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego)	Piotrkowska 85 – <i>milonga</i> czwartkowa (ostatni czwartek miesiąca – <i>Milonga Percal/Czwartkowe Obiady z Tangiem</i>)
Daria Gorzeń	Czekolada Retro Cafe – <i>milonga</i> niedzielna/ <i>Milonga</i> in Small Salon
Tango Łódź – Jakub Kania i Małgorzata Chojnacka	Budynek YMCA – <i>milonga</i> sobotnia/ <i>Milonga</i> Porteña (raz w miesiącu)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie stron internetowych

Milongi odbywają się cyklicznie, dwie z nich tj. *Milonga* poniedziałkowa w GKO oraz *Milonga* sobotnia w Muzeum Fabryki, piątkowa w Domu Literatury, niedzielna w Czekolada Retro Cafe oraz *Milonga* czwartkowa na Piotrkowskiej 85 są organizowane raz w miesiącu. Do niedawna organizatorem comiesięcznej *milongi* był Jakub Kania, który zredukował liczbę tych wydarzeń, ze względu na obowiązki służbowe. Na podstawie badań tj. inwentaryzacji szkół tańca oferujących kurs tanga argentyńskiego oraz inwentaryzacji *milong* organizowanych w Łodzi opracowano mapę (Ryc. 3).

Lokalizacja milong i szkół tańca w granicach administracyjnych Łodzi

Ryc. 3. Lokalizacja szkół tańca i milong na mapie Łodzi

Źródło: Opracowanie własne

Mapa pokazuje, że zarówno szkoły tańca jak i *milongi* koncentrują się w centrum miasta. Ma to związek z tym, że Śródmieście stanowi serce Łodzi i większość wydarzeń kulturalnych ma miejsce w tym obszarze.

Kolejnym krokiem w badaniach, były wywiady z pracownikami szkół tańca. Według respondentów kilka lat wcześniej tango argentyńskie cieszyło się niewielką popularnością, ale od kilku miesięcy widać rosnące zainteresowanie tym stylem w porównaniu z innymi kursami. Większość uczestników kursu tanga jest po trzydziestym roku życia. Średnio na zajęcia uczęszcza od 10 do 12 osób (z podziałem na grupy zaawansowania – w jednej kilka par). Największą frekwencję szkoły notują w okresie zimowym, natomiast latem zauważa się spadek liczby zainteresowanych tańcem ze względu na inne formy spędzania czasu wolnego (wyjazdy za miasto, ogródki działkowe itp.). Średnia cena za godzinę zajęć oscyluje w granicach 30 zł, z czego zajęcia odbywają się 1-2 razy w tygodniu.

W ramach obserwacji nieuczestniczącej, która z czasem przeistoczyła się w obserwację uczestniczącą, autorzy zebrali materiał, który pozwolił na charakterystykę trzech z siedmiu *milong* odbywających się w Łodzi oraz *milong* w Poznaniu i Lyonie. Ograniczona liczba wydarzeń wynika z faktu, że w okresie, w którym były prowadzone badania pozostałe cztery *milongi* nie odbyły się. Tabela 4 przedstawia szczegółową charakterystykę wydarzenia.

Tab. 4. Charakterystyka milong organizowanych w Łodzi

<i>Milonga w Restauracji u Milscha</i>	<i>Milonga w Klubie Garnizonowym</i>	<i>Milonga w Domu Literatury</i>
WNĘTRZA		
- zabytkowe wnętrza, - sala średniej wielkości, - wokół parkietu ustawione stoły, - dobry sprzęt nagłaśniający, - osobne pomieszczenie, w którym znajduje się bar.	- wnętrza w stylu PRL-u, - duży parkiet, - ściana pokryta lustrami, - możliwość obserwacji tańczących z piętra - wielofunkcyjność sali (oprócz <i>milong</i> , również dancingi).	- mała sala, - klimatyczny charakter, - bardzo dobre nagłośnienie i oświetlenie, - wielofunkcyjność sali (obok parkietu znajduje się scena).
CENA		
10 zł	10 zł	10 zł
GASTRONOMIA		
- restauracja czynna podczas trwania <i>milongi</i> , - napoje – kawa, herbata, wino.	- w cenie <i>milongi</i> do dyspozycji bufet samoobsługowy zaopatrzone w kawę, herbatę i słodkie przekąski.	- podczas <i>milongi</i> na sali otwarty jest bar, - napoje alkoholowe – piwo, wino, szampan.
CECHY SZCZEGÓLNE		
- odbywa się co tydzień, - eleganckie wnętrza wpływają na: • nastrój, • doznania uczestników, • dobór stroju, • poczucie elitarności, - uczestnikami są tancerze o lepszych umiejętnościach, - otwartość i dostępność dla wolnych obserwatorów (osób korzystających z restauracji).	- odbywa się co tydzień, - swobodna atmosfera, - brak etykiety ubioru, - uczestnicy tańczą jeden z tańców grupowych – <i>chacarera</i> – ludowy taniec argentyński, - podczas <i>practica</i> , na sali jest instruktor, który udziela porad tańczącym.	- odbywa się raz w miesiącu, - <i>milonga</i> zaczyna się wcześniej (ok.17:00), - swobodna atmosfera, - tańczących można podzielić na dwie grupy – jedną bardzo skupioną na tańcu, drugą bardziej skupioną na samym spotkaniu towarzyskim, - dodatkowym elementem <i>milongi</i> jest część artystyczna w wykonaniu uczestników <i>milongi</i> .

Źródło: opracowanie własne

Ponadto, z obserwacji wynika, że środowisko tangowe w Łodzi liczy ok. 100 osób. Na *milongach* zazwyczaj liczba uczestników waha się od 30 do 40, w zależności od godziny i dnia tygodnia. Wspólną cechą wszystkich miejsc jest to, że liczebnie przeważają kobiety. W wydarzeniach odbywających się w różnych dniach tygodnia i różnych miejscach uczestnicy często się powtarzają (osoby uczestniczące na każdej *milondze*), a ich liczba to ok. 10 osób. Najczęściej jest tak, że osoby uczestniczą tylko w jednej wybranej *milondze*, ze względu na termin, miejsce itp. Wydarzenia, podczas których autorzy prowadzili badania nieznacznie różnią się od siebie (Tab.4).

W ramach badań autorzy przeprowadzili wywiady swobodne z uczestnikami *milong*. Rozmowy zostały przeprowadzone z 13 osobami (7 kobiet, 6 mężczyzn). Dzięki dyspozycją do wywiadu autorom udało się uzyskać odpowiedzi dotyczących motywów podjęcia aktywności, jaką jest tango argentyńskie oraz uczestnictwo w *milongach*. Respondenci najczęściej odpowiadali, że swoją przygodę z tangiem rozpoczęli ze względu na namowę ze strony partnerek lub znajomych, często też dlatego, że zostali zainspirowani muzyką i samo jej słuchanie w pewnym momencie przestało być dla nich wystarczające. Chcieli w pełni poczuć ten klimat. O samych *milongach* dowiedzieli się w szkołach tańca, podczas lekcji. Instruktorzy uświadamiają swoich uczestników o tych wydarzeniach i zachęcają do ich odwiedzenia, jako dopełnienie kursu i możliwość wykorzystania oraz sprawdzenia swoich umiejętności. Innym źródłem byli znajomi.

Ryc. 4. Milonga „U Milscha”

Źródło: fot. Marta Korczak

Autorzy postawili sobie pytanie: Czym tak właściwie jest tango dla uczestników *milong*? Odpowiedź mogłaby wydawać się skomplikowana, ale wszyscy respondenci byli zgodni, co do jednego: tango argentyńskie to przede wszystkim zjawisko społeczne, pewny sposób na życie i lekarstwo na to, co ono ze sobą niesie, a przebywanie na parkiecie jest najlepszym oczyszczeniem ze wszystkich smutków. Dobrym potwierdzeniem tego są słowa prekursora tanga w Łodzi Jakuba Kani: „Tango to narkotyk, który byłbym w stanie przepisywać każdemu na receptę, jako remedium na szczęście”. Tango dla respondentów jest odskocznią, drugim życiem, uzależnieniem, które wciąga bez reszty pojedyncze osoby, ale również pary. Wiele osób podkreśla, że jest to hobby przeznaczone dla osób dojrzałych, doświadczonych, bardziej rozumiejących życie, swoje emocje i to, co się z nimi dzieje. Jest sposobnością do zbliżenia

i tworzenia nowych, bliskich relacji z drugą osobą. To chwilowe zatracenie rzeczywistości i samego siebie. Jak głosi znana piosenka, „[...] bo do tanga trzeba dwojga [...]” (*notabene* piosenka sama w sobie nie jest tangiem). Znając etykietę tangową wiemy, że to partner wybiera partnerkę do tańca. Stąd kolejne pytanie przeznaczone dla tancerzy dotyczące doboru partnerki do *tandy*. Najczęściej panowie przy wyborze kierują się umiejętnościami, chociaż zaawansowany *tanguero* powinien nie mieć problemu zatańczenia z początkującą partnerką, dzięki czemu będzie ona mogła podszlifować swoje umiejętności. Część panów patrzy na wygląd i wiek kobiet.

W ramach badań autorzy artykułu brali udział w *milongach* w Łodzi, Poznaniu i Lyonie. Łódzkie *milongi* obejmują wydarzenia w restauracji „U Milscha”, w Klubie Garnizonowym (GKO) i w Domu Literatury. Dodatkowo odwiedzono poznańską „*Milongę* Amarantową” na starym dworcu PKP oraz *milongi* w Lyonie w restauracji L’Origo oraz szkole tańca Tango de Soie.

Milonga „U Milscha” (ul. Łąkowa 21) odbywa się w zabytkowych wnętrzach willi niemieckiego przemysłowca Teodora Milscha, który w tej części Łodzi wybudował browar oraz jeden z pierwszych ogródków piwnych. Rezydencja przedsiębiorcy w stylu neorenesansowym została zaprojektowana przez Edwarda Kreyzberga. Budowa trwała dwanaście lat (1870-1882). Przez lata willa pełniła różne funkcje, zazwyczaj jednak w jej murach mieściły się lokale gastronomiczne. Dziś właściciel dba o przywrócenie willi dawnego blasku – m.in. próbuje uzyskać dotację na remont elewacji, ale również dzięki jego staraniom odremontowano dach, piwnice i klatkę schodową [Historia Willi u Milscha].

Sala, w której odbywa się wydarzenie nie jest duża. Przy znacznej liczbie tańczących na parkiecie robi się dość tłoczno. Przy ścianach znajdują się stoliki i krzesła, które dodatkowo ograniczają miejsce. Wyjątkowe wnętrza sali sprawiają, że uczestnicy wybierają bardziej eleganckie stroje.

Podczas wydarzenia uczestnicy mogą skorzystać z oferty gastronomicznej z menu restauracji, jednak z obserwacji wynika, że korzystają głównie z napojów: kawy, herbaty oraz w niewielkim stopniu z trunków – zazwyczaj wina. Restauracja jest czynna podczas trwania *milongi*, dlatego może się zdarzyć, że w willi wyczyni tańczących obserwować będą osoby postronne. Podczas badań na *milondze* pojawiły się osoby z innych miast, a nawet z innych krajów (Kuba).

Poniedziałkowa *milonga* odbywa się w Klubie Garnizonowym „GKO”(ul. Tuwima 34). Miejsce jest wyposażone w duży, drewniany parkiet, a jedna ściana pokryta jest lustrami. Konstrukcja sali umożliwia wejście na piętro i obserwowanie innych tańczących z góry. Zarówno na parterze jak i na piętrze ustawione są stoły, by goście mogli spokojnie usiąść i odpocząć przy herbacie oraz oddać się konwersacjom towarzyskim.

Milonga w GKO jest wydarzeniem mniej sformalizowanym. Wysokie przywiązanie do etykiety widoczne podczas środowych *milong* w restauracji „U Milscha” tutaj nie jest tak wyraźne. Panuje większa swoboda, zarówno w stroju jak i w atmosferze *milongi* – tańczący udzielają sobie wskazówek a wydarzenie poprzedza *practica*, na której każdy może doskonalić swoje umiejętności pod okiem doświadczonej pani instruktor, która w razie

potrzeby doradza, co poprawić w danej figurze/kroku. Dodatkowo uczestnicy tańczą jeden z tańców grupowych – *chacarera*, czyli ludowy taniec argentyński. W cenie biletu goście mają do dyspozycji bufet zaopatrzony w kawę, herbatę i słodkie przekąski.

Organizatorzy dbają o komfort i dobre samopoczucie swoich gości, około godziny 21:00 uroczystie witają zebranych uczestników oraz przedstawiają osoby, które dotarły na wydarzenie z innych miast – np. Warszawy czy Torunia.

Ryc. 5. *Milonga* w GKO

Źródło: fot. Marta Korczak

Milonga w Domu Literatury (ul. Roosevelta 17) odbywa się raz w miesiącu. Jest to *milonga* piątkowa i zaczyna się dość wcześnie, bo o godzinie 17, dlatego wielu uczestników przyjeżdża na nią prosto z pracy i przebiera się w strój do tańca już na miejscu. Wyróżnia się ona od innych łódzkich *milong* przerywnikiem artystycznym, podczas którego uczestnicy prezentują swoje umiejętności wokalne-instrumentalne, poetyckie lub dorobek malarski.

Dom Literatury znajduje się w jednej z łódzkich kamienic neobarokowych, zaprojektowanych przez Gustawa Landaua-Gutentegera. Kamienica mimo upływu lat zachowała detale elewacji oraz część boazerii i malowideł w swych wnętrzach. Dom Literatury zaś powstał w roku 1980 jako organizacja prokulturalna, krzewiąca pasję do literatury, czasopiśmiennictwa czy komiksu. Dziś oprócz spotkań z artystami i *milong* Dom Literatury organizuje również m.in. kameralne koncerty. Sala, w której organizowane są *milongi* jest niewielka, zamiast parkietu podłogę pokrywają panele, mimo to miejsce zaskakuje niespotykaną w innych lokalizacjach atmosferą. Sala jest wyposażona w bardzo dobry sprzęt nagłośnieniowy i oświetleniowy, przez co miejsce zyskuje filmowy charakter. Podczas wydarzenia otwarty jest bar umiejscowiony w rogu sali. W tym miejscu,

prawdopodobnie z powodu perspektywy weekendu, uczestnicy chętniej korzystają z baru by zakupić napoje alkoholowe – piwo, wino czy szampana. Z obserwacji wynika, że uczestników można podzielić na dwie grupy – jedną skupioną na spotkaniu towarzyskim, zachowującą się głośniejsz i frywolniej oraz drugą – bardziej skoncentrowaną na tańcu i uczuciach z nim związanych.

Ryc. 6. *Milonga* w Domu Literatury

Źródło: fot. Aleksandra Nawrot

Poznańska *Milonga* Dworcowa jak nazwa wskazuje zlokalizowana jest w budynku starego dworca PKP, który został przekształcony w restaurację. Miejsce cechuje się dużą przestrzenią. Na środku hali dworcowej umiejscowiony jest bar. Sala nie ma parkietu, jedynie kamienne posadzki. Wydarzenie jest organizowane przez szkołę tańca Tango la Vida i jest bezpłatne.

Milonga Tango de Soie (41 rue Leynaud) odbywa się w lokalu szkoły tańca w jednej z lyońskich kamienic. Wyposażona jest w profesjonalny parkiet, wokół którego ustawione są krzesła i stoliki. *Milongi* odbywają się tam w weekendy od piątku do niedzieli. Warto zwrócić uwagę na to, że wydarzenia odbywają się w bardziej nietypowych godzinach – w piątek od 21:00 do 01:00, w soboty 10:30 – 17:30 a w niedziele 11:00-18:00. Sala w kamienicy, w której znajduje się duży, profesjonalny parkiet do tańca, a także funkcjonuje tam szkoła tańca oferuje również parking dla gości. *Milongi* odbywają się tu w weekendy od piątku do niedzieli.

Z obserwacji wynika, że uczestnicy *milongi* w tym miejscu stanowią elitarnie grono, uczestnicy prezentują bardzo wysoki poziom umiejętności tanecznych i można założyć, że niektórzy tańczą zawodowo (zwłaszcza osoby mówiące po hiszpańsku). W *milongach* bierze udział ok 100 osób, wśród których byli oprócz Francuzów, także Hiszpanie.

Milonga w restauracji L'Origo (2 rue Celu w Lyonie) jest stosunkowo nowym wydarzeniem, restauracja od niedawna je współorganizuje. *Milongi* odbywają się raz w miesiącu, w czwartki i trwają w godzinach 20:30 – 00:00. Wnętrze restauracji są proste, ale nowoczesne a do dyspozycji zarezerwowana jest sala z dużym, drewnianym parkietem.

W porównaniu z *milongą* w Tango de Soie z obserwacji wynika, że w tym miejscu poziom tańca jest niższy, biorą w niej udział ludzie tańczący tango dla przyjemności, a nie profesjonaliści. Wśród tłumu udało się jednak wychwycić pojedyncze twarze, które powtórzyły się z poprzedniej lokalizacji.

Cechą wspólną dla *milongi* jest jej uniwersalność – bez względu na miejsce, kraj i język uczestników zawsze wygląda tak samo. Zasady są niezmiennie, a niewerbalny charakter wydarzenia ułatwia komunikację pozbawiając tańczących bariery językowej.

Dużą zaletą *milong* jest ich niewysoka cena. Łódzkie *milongi* kosztują 10 zł, poznańska jest bezpłatna, w Lyonie ceny wahają się od 3 € do 9 €.

Porównując środowisko tangowe w Polsce i we Francji, można zauważyć, że *milongi* w Polsce są bardziej hermetyczne i trudniej jest zacząć tu przygodę z tangiem. Ważną obserwacją jest, że wg szacunków autorów całe łódzkie środowisko prawdopodobnie obejmuje ok. 100 osób (w pojedynczych *milongach* brało udział około 30-40 osób), podczas

gdy we Francji 100 uczestników może brać udział w jednym wydarzeniu. Francuzi są bardziej otwartym i bardziej roztańczonym społeczeństwem.

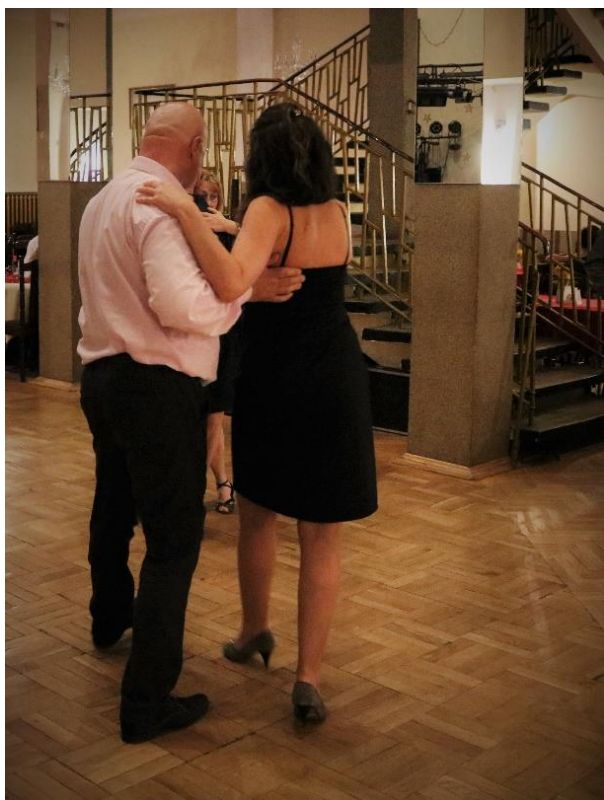
Warto również porównać samą dostępność *milongi* jako produktu rekreacyjnego w Polsce i we Francji. *Milongi* są w wydarzeniem wieczorowym. Odbywają się w różnych częściach miast, nie tylko w centrum. W Polsce niestety podróżowanie jest utrudnione przez ograniczoną dostępność komunikacji miejskiej kursującej w godzinach nocnych. W Lyonie natomiast udział jest ułatwiony, bowiem metro kursuje do 1 w nocy.

W Polsce powoli można zauważyć trend podróży *milongowych*. Z badań wynika, że uczestnicy łódzkich *milong* często wyjeżdżają do innych miast – Torunia, Poznań, Moszna. Często są to wyjazdy grupowe i zorganizowane przez organizatorów miejscowych *milong*. Duże grono osób potwierdza, że wyjeżdżając poza miejsce zamieszkania zawsze ma ze sobą buty do tańca i poszukuje tego typu wydarzeń w odwiedzanych miejscach (np. podczas wyjazdów służbowych). Wśród badanych są również osoby, których głównym celem podróży za granicę jest udział w prestiżowych *milongach*. Na podstawie obserwacji można wywnioskować, że *milongi* są produktem nie tylko rekreacyjnym, ale również turystycznym.

Turystka kulturowa

Turystykę kulturową można definiować jako wszystkie aktywności grupowe lub indywidualne rozumiane jako wyprawy o charakterze turystycznym, w których spotkanie uczestników podróży z obiektami, wydarzeniami i innymi walorami kultury wysokiej lub popularnej albo powiększenie ich wiedzy o organizowanym przez człowieka świecie otaczającym jest zasadniczą częścią programu podróży lub stanowi rozstrzygający argument dla indywidualnej decyzji o jej podjęciu lub wzięciu w niej udziału [Mikos von Rohrscheidt 2008, s. 18]. W literaturze przedmiotu spotyka się jednak inne, bardziej wyrafinowane definicje turystyki kulturowej [Mikos von Rohrscheidt 2008, Buczkowska 2008]. Ta niezwykła różnorodność nie ułatwia zadania badaczom, poszukującym jednoznacznego i precyzyjnego zakreslenia obszaru merytorycznego turystyki kulturowej. W artykule przyjęto sformułowanie, że turystyka kulturowa jest podróżą, której celem jest uszlachetnianie osobowości turysty. W kontekście przytoczonej definicji turystyki kulturowej nasuwa się pytanie czy *milonga* jako wydarzenie mieści się w tej kategorii.

Uczestnictwo w *milongach* nie ogranicza się jedynie do miejsca zamieszkania. Nie od dzisiaj wiadomo, że Argentyna i Urugwaj to kraje gdzie narodziło się tango argentyńskie i tam organizowano pierwsze *milongi*. Stąd Buenos Aires i Montevideo stolice tych państw są „Mekką” tancerzy z całego świata. Marzeniem każdego tancerza/tancerki jest pojechać do miejsca gdzie narodził się ich ukochany taniec, poczuć klimat tamtejszych *milong*, obcować z tamtejszą kulturą i ludźmi. Tam też udają się najlepsi nauczyciele tanga argentyńskiego, by szlifować swoje umiejętności, aby jak najlepiej oddać charakter tego tańca podczas lekcji ze swoimi kursantami. Taka sytuacja dotyczy również wybitnego nauczyciela tanga argentyńskiego z Łodzi – Jakuba Kani. Oprócz tych dwóch sztandarowych miejsc tancerze/turyści odwiedzają różne destynacje na całym świecie w poszukiwaniu *milong*, bądź jadąc specjalnie na maraton tanga lub festiwal.

Ryc. 7. Milonga w GKO

Źródło: fot. Marta Korczak

Z punktu widzenia łódzkiego środowiska tangowego dominują wyjazdy krajowe oraz w mniejszym stopniu wyjazdy do krajów europejskich. Respondenci podczas swoich wyjazdów wakacyjnych często wybierają miasta, w których odbywają się *milongi*. Wśród odpowiedzi badanych poza Łodzią pojawiły się inne polskie miasta w tym m.in. Moszna, Warszawa, Toruń, czy Bydgoszcz. Nie brakowało też zagranicznego akcentu, przede wszystkim Argentyny (Buenos Aires) i Urugwaju (Montevideo), a także Węgier, Francji, Niemiec czy Portugalii. Oprócz wyjazdów na *milongi*, respondenci wyjeżdżają także na festiwale tanga i maratony tangowe.

Zawód respondentów nie ma żadnego wpływu na ich udział w *milongach*. Tańczą dla przyjemności, nie na pokaz. Uczestnicy tego typu wydarzeń podejmują taką pracę, która pozwoli im na częste uczestnictwo w tych wydarzeniach tanecznych, a jedyną przeszkodą w udziale jest umiejętność tańczenia tanga argentyńskiego. Początkujący tancerze, szczególnie panowie, bo to od nich najczęściej zależy boją się wkroczyć na parkiet i zadebiutować. Jeżeli będą tańczyć źle, mogą często spotkać się z odmową partnerki. Dlatego wielu panów przez pierwszy rok, dwa lata przychodzą na *milongi* i tylko obserwują to, co dzieje się na sali. Powodzenie w tańcu zależy głównie od partnera. Mężczyzna ma za zadanie wyeksponowanie partnerki, on prowadzi – ona jedynie podąża. To na barkach partnera spoczywa wielka odpowiedzialność, za jakość tańca. Osoby, które zawsze dobrze sobie radziły na parkiecie albo wcześniej tańczyły taniec towarzyski stykając się z tangiem, nagle zdają sobie sprawę z tego, że nie potrafią tańczyć. Żeby to zmienić trzeba całym sobą poczuć muzykę i pozwolić emocjom wziąć górę nad całym ciałem. Tango jest interpretacją muzyki, która przepływając przez ciała uczestników, przenosi ich do innego świata. Jest inspiracją do tworzenia sztuki, wierszy, piosenek, obrazów. Wśród respondentów pojawiły się osoby, które podczas jednej z piątkowych *milong* w Domu Literatury prezentowały swoje literacko-wokalne dokonania.

Festiwal i maratony

Oprócz *milong* odbywających się systematycznie, w Łodzi organizowane są: coroczny Tango Salon Festival oraz Maraton Truskawkowy. Wśród respondentów większym zainteresowaniem cieszą się festiwale, a mniejszym maratony, chociaż nie brakuje wśród uczestników amatorów tej formy obcowania z tangiem, które wymaga bardzo dobrej kondycji i wytrzymałości.

Festiwal Łódź Tango Salon Festival jest największym i najbardziej znanym wydarzeniem poświęconym tangu w Polsce. Oprócz sławy w kraju, jest on również znany jako największy festiwal Tango Salon w Europie. Inicjatorem tego przedsięwzięcia był

wspomniany wcześniej Jakub Kania, który dzięki swojej pasji i miłości do tanga argentyńskiego w 2011 roku stworzył wydarzenie, na które zjeżdżają tangowe sławy z całego świata. Organizatorem tej imprezy jest Fundacja Wspierania Kultury Fabryka Tango. Nieprzerwanie od 2011 roku organizatorzy festiwalu zapewniają uczestnikom niezapomniane wrażenia podczas kilkudniowej imprezy. Celem festiwalu jak zapewniają inicjatorzy jest przekazanie jak najszerszej grupie odbiorców pasji do tanga argentyńskiego i jego klimatu. Dzięki organizowanym *milongom* i koncertom podczas kilkudniowego wydarzenia, uczestnicy mają szansę zapoznać się z ciekawą formą spędzania czasu wolnego i zakochać się w tangu argentyńskim. Podczas trwania festiwalu organizowane są różne bezpłatne wydarzenia, nie tylko dla uczestników, ale również przechodniów zaciiekawionych tym, co dzieje się obecnie w mieście. Dzięki takiej ofercie możliwe jest obcowanie z kulturą tanga przez osoby, które nigdy wcześniej nie miały z nim styczności. Program festiwalu jest bardzo bogaty i nie ma w nim czasu na odpoczynek od atmosfery tanga argentyńskiego. Każdą edycję rozpoczyna koncert otwarcia festiwalu, podczas którego widzowie podziwiać mogą nie tylko klimatyczną muzykę znaną miłośnikom *milong*, ale również mogą podziwiać mistrzowskie pary, które dają swój popis właśnie podczas tego koncertu do muzyki na żywo. Inne atrakcje, czekające na uczestników to m.in. *milongi*, warsztaty, wykłady i prelekcje o tangu jak również wystawy fotografii. Podczas tych kilku dni trwania festiwalu Łódź zamienia się w stolicę tanga argentyńskiego, gdzie spotkać można wielu wybitnych tancerzy z całego świata, którzy przybyli nie tylko, aby pokazać swoje umiejętności, ale również poprowadzić zajęcia i przekazać swoją wiedzę, pasję, zaangażowanie i miłość do tanga wszystkim zainteresowanym. Dzięki tej inicjatywie Łódź staje się atrakcyjnym miejscem turystycznym dla pasjonatów tanga, a co się z tym wiąże jest promowana na całym świecie, nie tylko pod względem stolicy polskiego tanga, ale również swojej wyjątkowej historii i charakteru.

Historia Festiwalu sięga 2011 roku, kiedy to z inicjatywą jego organizacji wyszedł Jakub Kania. Festiwal odbywa się co roku, pod koniec września i trwa 3-4 dni. Każda edycja jest wyjątkowa i przyciąga tłumy pasjonatów tanga argentyńskiego z całego świata. Wyjątkowy charakter wydarzeniu nadaje z pewnością obecność międzynarodowych gwiazd tańca, które zapraszane są przez organizatorów. Pary tancerzy, którzy swoimi umiejętnościami i pasją dzielą się z uczestnikami festiwalu to m.in.: Chiche Núñez i Karin Solana Brennan, Roxana Suárez i Sebastián Achaval, Javier Rodriguez i Noelia Barsi i wielu innych. Lokalizacja poszczególnych wydarzeń również jest atrakcją samą w sobie. Jedną z najbardziej znanych restauracji, gdzie odbywają się *milongi* podczas festiwalu jest restauracja „U Milscha”, ale również takie miejsca jak Teatr Muzyczny, czy Pałac Poznańskiego oraz Filharmonia Łódzka stają się parkietem dla pasjonatów *milong*. Podczas każdej z edycji festiwalu zapraszani są honorowi goście, m.in. Ambasador Republiki Argentyńskiej w Polsce, Ambasador Wschodniej Republiki Urugwaju w Polsce oraz inni przedstawiciele rządowi i samorządowi, również z województwa łódzkiego.

Od siedmiu lat, odbywa się w Łodzi Truskawkowy Tango Maraton. Chętni muszą zgłosić swoje uczestnictwo na stronie tangomathon.pl pojedynczo lub w parach oraz uiścić odpowiednią kwotę. Liczba miejsc jest ograniczona ze względu na to, żeby biorący udział w tym wydarzeniu czuli się komfortowo. Maraton odbywa się w czerwcu w Muzeum Fabryki w Manufakturze. Na to wydarzenie zapraszani są najlepsi tancerze i DJ z całego świata. Na stronie internetowej istnieje możliwość pobrania *newslettera* zarówno w języku polskim jak i angielskim, w którym możemy odnaleźć informacje m.in. na temat lokalizacji maratonu, a także o najciekawszych muzeach w Łodzi. Maraton trwa od piątku do niedzieli. Organizatorzy zapewniają odpowiednie warunki i nadzwyczajny klimat. Podczas tego wydarzenia uczestnicy mogą w przerwach pomiędzy *tandami* skosztować nie tylko truskawek, ale też innych smakowitości, podawanych na ciepło i na zimno, serwowanych nieodpłatnie. Oprócz tego uczestnicy mogą skorzystać z masażu rehabilitacyjnych

i zdrowotnych, dowiedzieć się jaki jest ich wiek biologiczny oraz dokonać zakupu butów i strojów do tanga. Organizatorzy zapewniają również możliwość zwiedzania Łodzi z przewodnikiem. Na stronie internetowej zaproponowano również noclegi, z których mogą skorzystać przyjezdni.

Podsumowanie

Zastosowane metody badań i zebrany materiał pozwoliły w całości zrealizować cel pracy, odpowiedzieć na pytania badawcze oraz potwierdzić hipotezę postawioną na początku opracowania. Wyniki badań pokazują, że uczestnictwo w *milongach* w Łodzi jest stosunkowo młodą aktywnością (pierwsza *milonga* odbyła się 16 lat temu), którą podejmuje nieliczne grono tańczących. Dla zaawansowanych tancerzy jak i dla początkujących istnieje możliwość szlifowania swoich umiejętności w pięciu szkołach tańca, lecz tylko w jednej można szkolić się pod okiem mistrza – Jakuba Kani, dzięki któremu tango argentyńskie i *milongi* znalazły swoje miejsce na mapie Łodzi. W przypadku pytania o motywy uczestnictwa w tych wydarzeniach najczęściej pojawiającą się odpowiedzią była namowa partnera/partnerki i znajomych oraz inspiracja muzyką. Jednak z czasem te motywy zmieniają się i dotyczą głębszych pragnień, doświadczenia czegoś niezwykłego poprzez oderwanie się od szarej rzeczywistości. Dodatkowo na podstawie kwerendy literatury, obserwacji uczestniczącej oraz przeprowadzonych wywiadów udało się autorom opracować ogólną sylwetkę uczestnika *milongi* (ryc. 8).

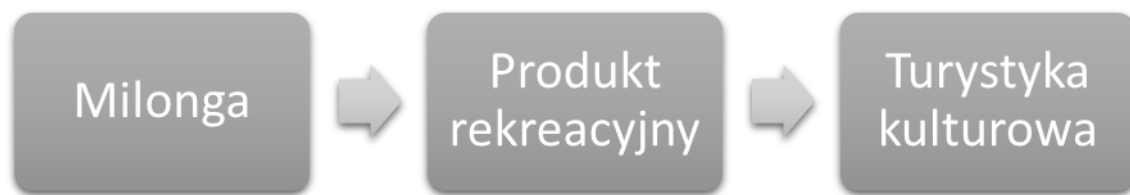

Ryc. 8. Sylwetki uczestników milong w Łodzi

Źródło: opracowanie własne

Ciemnozielone cechy są wspólne dla kobiet i mężczyzn, natomiast cechy na czerwono odnoszą się tylko do kobiet, a jasnozielone do mężczyzn. Tak przedstawione sylwetki uczestników wraz ze wszystkimi wynikami badań stanowią podsumowanie niniejszego opracowania oraz potwierdzają hipotezę postawioną przez autorów.

Kolejnym krokiem, możliwym do omówienia dzięki dotychczasowym rozważaniom jest przedstawienie podstawowych elementów procesu przejścia od produktu rekreacyjnego, jakim jest *milonga* do turystyki kulturowej (ryc.9).

Ryc. 9. Schemat przejścia od produktu rekreacyjnego do turystyki kulturowej

Źródło: Opracowanie własne

Przejście to widoczne jest w podejściu uczestników do tego wydarzenia. Początkowo uczestnicy tańczyli dla relaksu, przebywania w gronie znajomych, a *milongi* traktowali jako odskocznię od codzienności. W wywiadach widoczne jest to, że z czasem oprócz zaspokajania tych podstawowych potrzeb uczestnicy chcą czegoś więcej. Pragną wiedzieć więcej, doświadczać więcej, odkrywać nowe miejsca i poznawać nowych ludzi. Wynika to z większej świadomości uczestników, ale także faktu, że *milonga* jako produkt jest ageograficzna, czyli może odbywać się wszędzie. Dzięki temu osoby poszukujące nowych wrażeń otrzymują je po części gdyż otoczenie jest inne, ale formuła *milongi* gdziekolwiek na świecie jest niezmienna. Stąd konkluzja, że to ludzie nadają sens temu wydarzeniu, to oni są sprawcami, bez których *milonga* nie może się odbyć. W połączeniu z turystyką kulturową *milongi* nabierają jeszcze większego znaczenia. To tam przychodzą turyści, którzy przy okazji wyjazdów szukają miejsc, gdzie można zatańczyć tango argentyńskie i to oni również tworzą to wydarzenie, stanowią jego sens. Przy okazji dochodzi do wymiany doświadczeń, konfrontacji z inną kulturą (jeśli uczestnik wyjeżdża poza granicę naszego kraju). Podsumowując *milonga* jest dla większości uczestników sensem życia, a przy tym jest jednym z motywów lub najważniejszym motywem wyjazdów.

Kończąc rozważania nad milongami można zauważyć, że taniec jest zjawiskiem międzynarodowym, które nie ma żadnych granic. Taniec łączy ze sobą ludzi, którzy dzielą tę samą pasję, dlatego też podróżowanie w celu szukania nowych doświadczeń tanecznych jest formą turystyki kulturowej.

Bibliografia

- Buczkowska K., 2008, *Turystyka kulturowa. Poradnik metodyczny*, AWF im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Poznań
- Byczkowska D., 2012, *Ciało w tańcu. Analiza socjologiczna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź
- Mikos von Rohrscheidt A., 2008, *Turystyka kulturowa – wokół definicji*, GWSHM Milenium, Gniezno, s. 18
- Mikos von Rohrscheidt A., 2008, *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy*, GWSHM MILENIUM, Gniezno
- Stala E., 2017, *Historia tanga: dla początkujących i zaawansowanych*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, Kraków, s.12-36
- Teresińska A., 2011, *Wybrane aspekty kultury warszawskiego środowiska tancerzy tanga argentyńskiego* [w:] Obserwatorium kultury, Warszawa, s.166-179

Źródła internetowe:

www.arbrealettres.wordpress.com/2018/02/26/lair-la-prend-par-la-taille-michel-deguy/ [data dostępu: 02.07.2018r.]

www.tangoforge.com/what-to-wear/ [data dostępu 2.07.2018r.]

www.tangosalon.pl/ [data dostępu: 07.06.2018r.]

www.umilscha.pl/blog/historia-willi-milscha [data dostępu: 12.07.2018r.]

Milonga – from a recreational product to cultural tourism

Keywords: Milonga, recreational product, tango argentino, cultural tourism

Abstract:

Milonga is not only a place, where you can dance argentine tango. It is also a definition of fast variation of this dance style, but according to the authors of this article, the most important meaning is an event, where people are dancing argentine tango. This text is based on the environment of tango lovers in Łódź. The purpose of this article is to show the evolution from recreational product to cultural tourism by example of milonga and to mention the uniqueness of this dance event. Thanks to the variety of research methods, which authors used, it was possible to achieve these purposes. The research helped to find information about beginning of argentine tango in Łódź, but also places, where you can learn basic steps to dance tango. Furthermore, authors precisely described history of milonga, character of events, rules of participation and locations, where these events take place. Moreover, the research shows that the most interesting were interviews with milonga's participants, which helped to determine the importance of milonga in cultural tourism. It shows the difference between argentine tango and other dance styles and proves that the classical viewpoint of dancing argentine tango has changed. It is no longer only the active form of spending free time, but also feelings, experience and knowledge about argentine tango's culture and milonga's environment. The article was based on field study carried out during milongas in Łódź, Lyon and Poznań, from March to June 2018.